

Església de Santa Maria de Miralles o de Santa Maria del Castell

Santa Maria de Miralles

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Castell de Miralles. Sector central del municipi.
Emplaçament Camí a la esquerra (venint de Valls) que surt de la C-37 prop del Km. 53, davant Ca l'Escolà

Coordenades:

Latitud: 41.51832
Longitud: 1.51872
UTM Est (X): 376401
UTM Nord (Y): 4597357

Classificació

Número de fitxa 08257 - 4
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic
Segle XII-XIII
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Restaurada 1948 i 1956 SCCM DIBA. Nova restauració SPAL DIBA 2015.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Religiós i/o funerari
Observacions protecció: BCIN R-I-51-5703 pel decret de castells 1949; NNSS Ajuntament 2002
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00

Número inventari	IPAC 1596
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Restringit
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Sant Feliu de Llobregat
Fitxes associades:	
<u>Castell de Miralles</u>	
Autoria de la fitxa	F. Xavier Menéndez- Ma. del Agua Cortés
Data de registre de la fitxa:	dg., 16/03/2014 - 01:00

Descripció

Església romànica. Planta totalment rectangular: l'interior és d'una sola nau, amb volta de canó, desprovista d'absis. Aparell amb carreus ben treballats, polits, de mides notables (50 x 30 cm). Se li afegi una capella quadrangular al mig de la paret nord. Un altra capella quadrada adossada a la paret de migdia, a la dreta de la portalada, va desaparèixer durant el segle XX (al mateix temps que la rectoria, a l'esquerra de la portalada). La nau es coberta per una volta de pedra lleugerament apuntada, que arrenca d'una simple cornisa a la banda nord, inexistent a la part sud. Te 5 finestres, tres a la façana sud, una a llevant i una altra a ponent. Les tres del mur sud són clarament posteriors a l'edifici romànic (una d'elles de perfil cruciforme). La finestra del mur de ponent, retocada, conserva una columneta central amb la seva base. La finestra del mur de llevant és la única que té doble esqueixada, coronada amb un arc de mig punt adovellat, força matusser. Podria ser la única original. L'única entrada es troba a la façana sud: es tracta d'un petit portal d'arc de mig punt fornit d'amples dovelles extradossades amb una arquivolta integrada per lloses estretes i que sobresurten del perfil del mur, com un guardapols, o com un fris. L'arquivolta estava suportada per columnes avui desaparegudes, una de les quals possiblement fou aprofitada per construir la finestra de ponent. L'edifici està dotat d'un campanar d'espadanya. Es un temple romànic tardà de finals del XII o ja del XIII, que ha patit remodelacions posteriors. A l'interior ja no conserva els elements originaris que han estat substituïts per una nova pica baptismal al seu costat occidental i una Mare de Déu amb nen al costat oriental on hi hauria l'altar, element que tampoc està. Interiorment és una sola nau d'arc de mig punt tallada a ponent per la presència del cor suportat per un arc rebaixat. També hi ha presència de fornícules i en una d'elles es pot observar la presència en algun moment de pintura mural. El terra presenta en alguns punts rejoles més antigues decorades amb semicercles incisos.

Observacions:

Es situa sota el turó del Castell dins la Serralada de Miralles, formant part del conjunt del castell. S'ubica a l'esplanada inferior o part jussana del castell. Església parroquial fins a principis de segle: el 1911 (1915 segons altres fonts) deixà d'ésser parròquia del poble i aquesta es traslladà a l'ermita de Sant Romà. L'església del Castell contenia un retaule gòtic a l'altar de la Mare de Déu del Roser. (a A AAVV 2014 hi ha una planta). Actualment, a dins l'església, dins una fornícula d'arc de mig punt practicada al mur i que arrenca del sòl, hi ha una pica baptismal. Segons la Catalunya Romànica (annex pag. 528), és d'una sola peça de pedra, amb peu massís (en forma de copa), de forma octogonal, desprovista de decoració, i tardana. Les mides són: 104 cm. Diàmetre boca exterior; 88 cm. Diàmetre boca interior; 100 cm. Alçada; 49 cm profunditat del recipient. L'església està tancada (tenen la clau a l'ajuntament). S'hi practica el culte ocasionalment (un cop a l'any, per l'Aplec del Castell, fitxa 65). El 2014 ajuntament i bisbat han signat un conveni per obres de manteniment (projecte de

restauració DIBA SPAL) i cedint el dret a l'ajuntament a fer activitats. Segons informes de l'SPAL de la DIBA (2012), l'església té importants patologies. El cor està en estat precari. La llosa del paviment s'ha després dels murs laterals de la nau. Cal reforçar la coberta. La finestra de ponent està mal reconstruïda. El 2014 l'SPAL de la DIBA, a petició de l'ajuntament, elabora un projecte per restaurar el cor i la coberta, signat per l'arquitecte Carles Solsona Pina (febrer 2014). Les obres s'executen el 2on semestre de 2015. La actuació -de la DIBA- ha consistit en la restauració del cor, la reparació del paviment de la pica baptismal i la substitució de la il·luminació interior per llums LED. També s'ha fet un nou altar de fusta i s'han renovat els bancs. Finalment, l'any 2016 l'SPAL de la DIBA lliura a l'ajuntament el "Pla Director del Conjunt Monumental del Castell de Miralles" (Forgas Arquitectes; desembre 2015), que inclou l'església. Actualment, l'altar està presidit per una escultura de la Mare de Déu amb nen, en forma de relleu aplicat a la paret de la capçalera, obra de Miquel Senserrich Vives, de Tous, donació de la família Tarragó. Coneixem, per una foto del 23.4.1948, que hi havia un plafó de ceràmica de majòlica amb una figura de la verge.

Història

Es un edifici romànic tardat contruït entre finals del segle XII i el segle XIII. Mentre la primera menció del castell es del 960, la primera de l'església es del 29 de maig de 1303, quan el bisbe de Barcelona Ponç de Gualbes visita les parròquies del bisbat al·l'ini del seu mandat. Aquell any el bisbe no es preocupà de l'estat del temple, sino que inquirí sobre la moralitat dels sacerdots i dels feligresos de la parròquia, que sembla que no s'ajustava als costums de l'època. Sembla ser que el rector Ramon Bonias i el vicari Berenguer Estalella foren acusats de concubinat. En una descripció antiga es diu que a l'interior es conservava una imatge de la Verge i alguns retaules. L'altar de la Mare de Déu del Roser tenia uns retaules gòtics molt ben conservats. La Verge éra de fusta, tenia uns 50cm. D'alçat i sembla que era molt antiga. L'altar major de Santa Maria era del Renaixement. També es descriu una "porta adornada per un bonic dibuix format per grossos claus de ferro forjat afectant quadrats allargats en forma de "losange". Tots aquest elements van desaparèixer pressuntament durant la guerra 1936-39. Sembla que imatges i retaules havien estat traslladats a partir de 1911 a l'església de Sant Romà, degut al canvi de parroquialitat, d'on van desaparèixer durant la Guerra Civil. Durant la Guerra l'església va patir danys. A l'ini del conflicte es van descarnar les façanes de ponent i migdia per tal de fer servir els carreus per la construcció de les noves escoles. Avui són visibles al sòcol de les antigues escoles públiques. També es van fer malbé part de la rectoria i de la sagristia, adosades a banda i banda del portal romànic a migdia, avui desapareguts. Com a testimoni del desmuntatge de la façana es conserven fotos amb els carreus arrancats, a l'Arxiu Comarcal d'Igualada. Del mateix arxiu coneixem per una foto que a l'1 de febrer de 1939 ja s'hi va instal·lar un altar provisional, i per una altra foto del 23 d'abril (o de maig) de 1948 que en aquesta data es va inaugurar una primera restauració "popular" de l'església, amb una festa i un aplec. Es quan s'acaba de desmuntar l'espadaña, el comunidor, la sagristia, i es van folrar novament les façanes amb carreus. El 1955 el rector, mossen Daniel Canals, va demanar al president de la Diputació 3000 ptes. per restaurar l'església "enormemente deteriorada por los rojos" (segons instància 14.1.1955 conservada a l'arxiu de l'SPAL). Camil Pallàs, cap del Servei de Conservació i Catalogació de Monuments de la Diputació visita l'immoble. En un carta dirigida a Pallàs el 1956, Mossen Canals insisteix en la necessitat d'invertir 3000 ptes per completar la reconstrucció de la finestra de ponent. Es dedueix per aquesta carta que la esglesia havia estat reconstruïda amb anterioritat com a conseqüència de "los destrozos de la revolución roja". Finalment, la DIBA concedeix la subvenció (a l'Arxiu del SPAL es conserva l'ofici de 3.5.1956 de comunicació de la concessió i les factures). Es designa el cap de la SCCM supervisor de les obres. El contratista és Josep Valls, d'Orpí. Es van aprofitar pedres i teules de les cases del Poble Vell per restaurar l'església. S'aborda la reconstrucció parcial del finestral de ponent (desmuntat durant la guerra) sota la supervisió de Pallàs. Segons el projecte presentat el 2014 a l'SPAL per l'ajuntament, elaborat per l'arquitecte Solsona, per arranjar la coberta de l'església, a partir de 1940 es van refer murs i cobertes, i que s'ha de reparar i corregir la finestra de doble esqueixada, que està malmesa, de la

que es va fer una reconstrucció amb poca cura". El projecte vol corregir, probablement, la reconstrucció errònia de la finestra de ponent feta per Pallàs el 1956. El 2015 ha tingut lloc una nova intervenció de restauració.

Bibliografia

AA.VV. (1992). Catalunya Romànica. Vol. XIX. L'Anoia. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana. AA VV (2014). Enciclopèdia del Romànic. Barcelona (3 volums). Volum III. Fundación Santa Maria la Real del Patrimonio Histórico. El capítol dedicat a Santa Maria de Miralles (pp.1880-82) està signat per Meritxell Niñá Jové. Els castells catalans. Vol. V, p. 444-471. Dalmau editor. Barcelona. 1960. Arxiu Històric SCCM. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona. Inventari del Patrimoni Cultural Immoble. Patrimoni Arquitectònic. Generalitat de Catalunya. Num. 1596 (Rev. 1988) Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona (2015). Pla director del Conjunt Monumental del Castell de Miralles. Barcelona, desembre 2015 (Equip redactor: Forgas Arquitectes. Joan Forgas Coll, arquitecte. Anàlisi històrica: Júlia Miquel López (Arqueòlegs.cat).

